

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

(найменування центрального органу управління освітою, власник)

Організація та економіка фармації

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки спеціалістів

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 1102, 1202 – фармація

(шифр і назва напряму)

спеціальності 7.110201 “Фармація”

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Національним фармацевтичним університетом
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова,
В.М. Чернуха, С.В. Огарь, І.В. Жирова, С.Г. Калайчева,
С.В.Хіменко, М.В. Подколзіна, Ю.В. Корж

Обговорено та рекомендовано до видання Президією Науково-методичної комісії з напрямку підготовки

1102, 1202 - фармація
(шифр і назва напрямку)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Організація та економіка фармації” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів напряму (спеціальності) “Фармація”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організаційні та економічні аспекти фармацевтичної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки

Організація та економіка фармації як навчальна дисципліна:

- базується на вивченні студентами історії медицини і фармації, навчальної ознайомчої практики з ОЕФ, економічної теорії, аптечної технології ліків, фармацевтичної хімії, інформаційних технологій в фармації,

- закладає основи вивчення студентами менеджменту та маркетингу у фармації, належної фармацевтичної практики, медичного та фармацевтичного товарознавства, етики та деонтології у фармації, фармацевтичного законодавства, фармакоєкономіки, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами на формування умінь застосовувати знання з ОЕФ у процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення

Змістовий модуль 2. Системи обліку у фармації

Змістовий модуль 3. Основи економіки фармації.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Організація та економіка фармації” є формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах;

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Організація та економіка фармації” є наступні: сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- принципи організації фармацевтичного забезпечення населення відповідно до вимог Належної аптечної практики;
- вимоги міжнародних стандартів фармацевтичної діяльності;
- нормативно-правові акти, які регламентують фармацевтичну діяльність;
- основні принципи Національної лікарської політики;
- організаційну структуру фармацевтичної галузі та основні принципи державного регулювання фармацевтичної діяльності;
- завдання й функції аптек та їх структурних підрозділів;
- класифікацію аптек за різними критеріями;
- порядок відкриття аптек (фармацевтичних фірм);
- особливості ліцензування діяльності з оптової та роздрібною торгівлі ЛЗ;
- порядок організації безрецептурного відпуску ліків в Україні та за кордоном;
- організаційні принципи роботи рецептурно-виробничого відділу;
- правила виписування та приймання рецептів;
- порядок відпуску ліків амбулаторним хворим;
- особливості обліку безоплатних та пільгових рецептів;
- законодавчо-нормативну базу, що регламентує обіг контрольованих речовин на міжнародному та державному рівні;

- класифікацію наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;
- ліцензійні умови провадження господарської діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних (психотропних) лікарських засобів, прекурсорів;
- особливості одержання з аптечного складу, організації приймання, обліку та зберігання наркотичних (психотропних) лікарських засобів, прекурсорів;
- правила оформлення рецептів та порядок відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів амбулаторним хворим;
- особливості зберігання, обліку та утилізації спеціальних рецептурних бланків №3;
- організаційну структуру державної системи забезпечення якості лікарських засобів;
- права та обов'язки уповноваженої особи;
- порядок здійснення внутрішньоаптечного контролю якості ліків;
- організаційні принципи фармацевтичної інформації на рівні фахівців охорони здоров'я й населення;
- порядок роботи аптек з товарними запасами та організаційні засади внутрішньоаптечного виробництва ліків;
- особливості одержання, приймання та належного зберігання наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів;
- організацію системи обліку та звітності в аптеках;
- класифікацію господарських засобів аптеки;
- основні принципи облікової політики аптечних (фармацевтичних) підприємств;
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку та інші законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують організацію обліку та звітності в Україні;
- структуру та зміст бухгалтерських рахунків, Головної книги, бухгалтерського балансу;
- особливості обліку господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків;
- використовувати сучасні інформаційні технології та автоматизовані системи управління та обліку;
- економічне значення та структуру товарообігу;
- порядок обліку руху інших активів;
- принципи обліку основних засобів та нематеріальних активів аптек;
- основні положення документального оформлення й обліку касових операцій у аптеці, відповідальність та обов'язки касира;
- порядок проведення розрахунків зі споживачами;
- порядок складання управлінської, бухгалтерської та фінансової звітності;
- форми фінансової звітності, їх структуру та призначення;
- особливості звітності малих підприємств;
- основні економічні показники діяльності аптеки;
- функції та принципи медичного страхування;
- типи моделей охорони здоров'я та медичного страхування;
- механізми відшкодування витрат ЛЗ у системі охорони здоров'я та медичного страхування;
- загальну методику проведення аудиторської перевірки;
- механізми державного регулювання фармацевтичної діяльності;
- основні принципи оподаткування в Україні;
- класифікацію податків та зборів;
- методику розрахунку податку на прибуток підприємств;
- методики розрахунку податку з доходу фізичних осіб;
- класифікацію кредитів;
- основні принципи кредитування аптек.

вміти :

- здійснювати відпуск безрецептурних лікарських засобів, надавати консультації щодо раціонального застосування та належного зберігання ліків;
- приймати рецепти від населення, аналізувати помилки;
- здійснювати відпуск ліків за рецептами лікарів;
- здійснювати таксування різних лікарських прописів, визначати тарифи за виготовлення екстемпоральних ліків;
- здійснювати облік амбулаторної рецептури;
- організувати предметно-кількісний облік ЛЗ в аптеці;
- організувати приймання товару від постачальників;
- організовувати проведення вхідного контролю якості лікарських засобів;
- організувати інформаційну роботу в аптеці;
- організувати належне зберігання ліків та товарів аптечного асортименту;
- визначати поточну потребу у ЛЗ та здійснювати їх замовлення;
- оформляти відпуск товару у інші відділи та структурні підрозділи аптеки, ЛПЗ;
- документально оформляти надходження товарів;
- складати та аналізувати бухгалтерські проводки;
- оформляти документи з обліку роздрібної та оптової реалізації товарів, інших витрат товару;
- планувати штатну чисельність працівників аптеки; складати штатний розклад аптеки;
- розраховувати, аналізувати та планувати продуктивність праці;
- заповнювати документацію з обліку праці й заробітної плати;
- застосовувати РРО у розрахунках зі споживачами;
- здійснювати облік руху грошових коштів;
- розраховувати суму реалізованих торгових накладень за даними обліку;
- визначати дні запасу товару, складати графік закупівлі товару;
- організовувати проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей;
- документально оформляти результати інвентаризації ;
- розраховувати норми природного збитку;
- складати баланс аптеки (фармацевтичної фірми);
- застосовувати методи економічного аналізу;
- аналізувати рецептуру та товарообіг аптеки;
- розраховувати норматив товарних запасів;
- класифікувати витрати за різними критеріями;
- аналізувати та планувати витрати обігу;
- розраховувати прибуток та рентабельність діяльності підприємства;
- визначати точку беззбитковості підприємства;
- планувати основні економічні показники діяльності аптек;
- аналізувати фінансовий стан підприємства на підставі даних фінансової звітності;
- складати порівняльний аналітичний баланс;
- розраховувати основні фінансові показники (коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності);
- використовувати результати аналізу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації економічної діяльності аптеки (фармацевтичної фірми);
- організовувати проведення аудиторської перевірки;
- укладати договір на проведення аудиту;
- документально оформляти результати аудиту;
- формувати роздрібні ціни на ГЛЗ та вироби медичного призначення;
- визначати тарифи за виготовлення ліків у аптеці;
- планувати діяльність аптеки та структурних підрозділів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться _342_ години/_9,5_ кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення

Тема 1. Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення.

Національна лікарська політика

Основні завдання функціонування фармацевтичної галузі у країнах з різним станом розвитку економіки. Соціально-економічне значення фармацевтичної діяльності. Поняття „фармацевтичне забезпечення“, „фармацевтична допомога“, „фармацевтична послуга“. Основні форми та методи фармацевтичного забезпечення населення в міжнародній практиці та в Україні. Міжнародні організації, що регулюють фармацевтичну діяльність на макроекономічному рівні. Міжнародні стандарти, що регламентують фармацевтичну діяльність: Належна клінічна практика (GCP); Належна лабораторна практика (GLP); Належна виробнича практика (GMP); Належна дистриб'юторська практика (GDP); Належна фармацевтична (аптечна) практика (GPP). Сутність та значення міжнародних стандартів у організації якісної фармацевтичної допомоги. Національна лікарська політика (НЛП): головні цілі і пріоритети. Завдання, основні принципи створення, порядок впровадження НЛП в Україні та інших країнах світу. Організаційна структура фармацевтичної галузі та її державне регулювання в Україні, рівні управління. Законодавчо-нормативна база, що регламентує фармацевтичну діяльність в Україні. Ліцензування фармацевтичної діяльності у країнах ЄС, СНД, інших країнах. Міжнародні вимоги та норми ЄС до фармацевтичної діяльності. Особливості ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні. Ліцензійні умови провадження діяльності, пов'язаної з виробництвом, оптовою та роздрібною реалізацією лікарських засобів. Кваліфікаційні вимоги до фармацевтичного персоналу.

Тема 2. Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами Належної аптечної практики (GPP)

Основні принципи розвитку та розміщення аптечної мережі. Перспективи та проблеми розвитку аптечної мережі в умовах ринкової економіки. Організація роботи аптек (фармацевтичних фірм) різних форм власності та господарювання в умовах ринку. Аптека як заклад охорони здоров'я та як суб'єкт господарювання. Основні завдання та функції аптеки. Класифікація аптек. Спеціалізація аптечних закладів. Організаційна структура, обладнання та устаткування, приміщення аптек. Штат аптеки. Матеріальна відповідальність працівників аптек, її види, юридична база й документальне оформлення.

Тема 3. Організація рецептурного та безрецептурного відпуску ліків

Класифікація лікарських засобів у світовій фармацевтичній практиці. Загальні вимоги до класифікацій та види класифікацій лікарських засобів. АТС – класифікаційна система, її структура, та науково-практичне значення, недоліки. Назви лікарських засобів, що використовуються у медичній та фармацевтичній практиці. Характеристика регулюючих переліків ліків у національних системах охорони здоров'я, їх соціально-економічне значення. Порядок формування Національного переліку основних (життєво необхідних) лікарських засобів згідно з вимогами ВООЗ.

Порядок організації рецептурного відпуску ліків в Україні, у країнах ЄС, СНД та інших країнах світу. Критерії віднесення ліків до рецептурного та безрецептурного переліків. Рецепт – визначення, види, функції. Проблеми організації рецептурного та безрецептурного відпуску ліків в Україні. Законодавча база, що регламентує рецептурний та безрецептурний відпуск ліків в Україні. Оснащення приміщень та робочих місць провізорів з приймання рецептів та відпуску лікарських засобів. Значення рецептури за умов впровадження в Україні медичного страхування. Загальні правила виписування рецептів. Форми рецептурних

бланків, порядок їх оформлення. Порядок відпуску лікарських засобів з аптек та їх структурних підрозділів. Особливості відпуску наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів. Групи амбулаторних хворих та категорії населення, яким гарантовані пільги та безоплатний відпуск ЛЗ. Особливості оформлення пільгових та безоплатних рецептів. Терміни дії рецептів та зберігання їх у аптеці. Вимоги до безрецептурних препаратів. Права та обов'язки провізора з відпуску ліків без рецептів. Концепція відповідального самостійного лікування – передумови виникнення, сутність, значення. Організація фармацевтичної опіки. Протоколи провізора (фармацевта).

Тема 4. Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів

Тариф за виготовлення ліків як історична та соціально-економічна категорія. Значення Таха laborum, визначення та структура. Методика визначення тарифів за виготовлення лікарських форм. Облік тарифів за виготовлення та фасування ліків та фармацевтичних товарів. Правила таксування вартості різних лікарських прописів (розчинів, порошків, супозиторіїв, настоїв та відварів, мазей, рідких лікарських форм тощо).

Тема 5. Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку лікарських засобів

Значення рецептури як важливого показника роботи аптеки. Структура рецептури. Значення обліку рецептури у організації діяльності аптеки. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення. Облік рецептів на готові лікарські засоби. Особливості обліку рецептів та порядок оплати вартості лікарських препаратів, що виписуються на пільгових умовах та безоплатно. Законодавчо-нормативна база, що регламентує предметно-кількісний облік лікарських засобів у аптеках. Перелік препаратів, що підлягають предметно-кількісному обліку. Особливості предметно-кількісного обліку лікарських засобів. Організація предметно-кількісного обліку у аптеках та лікувально-профілактичних закладах.

Тема 6. Порядок обігу наркотичних та психотропних лікарських засобів, прекурсорів

Класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Регулювання та контроль обігу контрольованих речовин на міжнародному рівні. Конвенції ООН. Державне регулювання обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Порядок ліцензування господарської діяльності з розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуску, знищення наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також спеціальних рецептурних бланків форми №3. Вимоги щодо укріплення й оснащення приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) ЛЗ та спеціальних рецептурних бланків. Особливості перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів та спеціальних рецептурних бланків форми №3 у державних та комунальних аптечних складах та базах: правила придбання, приймання, зберігання, відпуску й обліку. Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів у аптеках. Правила відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів амбулаторним хворим. Особливості зберігання, обліку та утилізації спеціальних рецептурних бланків №3. Контроль за збереженістю документації та відповідальність посадових осіб аптеки та аптечного складу (бази). Організація проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні (психотропні) речовини, прекурсори. Відповідальність за порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Тема 7. Організація системи забезпечення якості ліків та фармацевтичних товарів

Забезпечення якості ЛЗ як міжнародна проблема. Міжнародні програми ВООЗ та державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих,

субстандартних препаратів. Система співробітництва по фармацевтичним інспекціям PIC/S (Pharmaceutical Inspection Cooperation Scheme). Державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих, субстандартних препаратів. Законодавча база, організаційна структура, рівні управління державної системи забезпечення якості в Україні. Порядок реєстрації ЛЗ. Стандартизація та сертифікація фармацевтичної продукції. Стандарти сімейства ISO-9001. Сертифікація виробників ліків та дистриб'юторів за міжнародними стандартами. Поняття “сертифікат якості виробника”, „сертифікат лабораторного аналізу (висновок щодо якості)”. Зміст та призначення сертифікатів, порядок їх зберігання. Організація вхідного контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на аптечних складах (базах), оптових фірмах, у аптеках. Методика проведення, документальне оформлення результатів вхідного контролю. Права та обов'язки Уповноваженої особи. Організація внутрішньоаптечного контролю якості ліків. Форми внутрішньоаптечного контролю якості ЛЗ. Організація інспектування підприємств та закладів фармацевтичної галузі.

Тема 8. Інформаційне забезпечення підприємств та організацій фармацевтичної галузі

Система фармацевтичної інформації. Види інформації (планова, облікова, звітно-статистична, нормативно-довідкова). Споживачі інформації. Рівні інформації (професійний та споживчий). Джерела та форми передачі фармацевтичної інформації. Державний реєстр ЛЗ України. Державний формуляр ЛЗ. Регіональні та локальні формуляри ЛЗ. Сучасні форми інформаційного забезпечення підприємств та організацій фармацевтичної галузі (бази даних, автоматизовано-пошукові системи, спеціалізовані Інтернет-сайти тощо).

Тема 9. Організація роботи аптеки з товарними запасами

Товарні запаси в структурі господарських засобів аптек, фармацевтичних фірм. Визначення потреби та складання замовлень на товари аптечного асортименту. Належна практика закупівель (Good Pharmaceutical Procurement Practice – GPPP). Організація роботи аптек з постачальниками товарів аптечного асортименту. Методики визначення оптимального товарного запасу та складання графіку закупівлі. Відділ запасів у організаційній структурі аптеки. Завдання та функції відділу, штат. Організація приймання товарів в аптеках, фармацевтичних фірмах. Організація зберігання ЛЗ та товарів аптечного асортименту відповідно до вимог нормативної документації. Належна практика зберігання (Good Storage Practice – GSP). Особливості зберігання наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Відпуск товарів відділам та структурним підрозділам аптеки, лікувально-профілактичним та іншим закладам. Організація внутрішньоаптечного виробництва ліків. Виготовлення внутрішньоаптечної заготовки (ВАЗ). Облік лабораторно-фасувальних робіт.

Тема 10. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу

Організація постачання аптечних закладів згідно з міжнародними стандартами. Належна практика дистрибуції. Організація оптової торгівлі ЛЗ та товарами аптечного асортименту. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з оптової торгівлі лікарськими засобами. Належна практика дистрибуції (Good Distribution Practice – GDP). Порядок відкриття, реєстрація і нормативно-правове регулювання діяльності оптової фірми. Ліцензування оптової торгівлі ЛЗ і виробами медичного призначення. Аптечні склади (бази) – завдання, функції, класифікація. Організаційна структура аптечних складів (баз). Аптечний склад (база): структура, вимоги до приміщень, оснащення, персоналу, санітарно-гігієнічні нормативи. Оптова фармацевтична фірма та аптечний склад (база) – завдання, функції, організаційна структура. Приймальний відділ – функції та завдання, штат. Порядок приймання товарів та організація контролю якості лікарських засобів, що надходять до

аптечного складу (бази). Відділи зберігання. Отримання товарів, їх облік, підготовка товарів до передавання у відділ експедиції.

Тема 11. Організація зовнішньоторговельної діяльності аптечних (фармацевтичних) підприємств

Законодавчо-нормативна база, що регулює питання декларування та митного оформлення експортно-імпортних операцій з ліками, фармацевтичними товарами. Порядок складання контрактів на закупівлю ліків та фармацевтичних товарів у представників іноземних фірм-виробників. Формування контрактної ціни. Порядок оплати за контрактом, торгові знижки. Умови поставки згідно з міжнародними правилами ІНКОТЕРМС. Порядок ліцензування імпортних лікарських засобів та товарів аптечного асортименту. Оформлення необхідної документації. Порядок декларування імпортних товарів. Оформлення митної декларації та інших документів. Формування митної вартості й ціни реалізації на імпортні лікарські засоби та фармацевтичні товари.

Змістовий модуль 2. Системи обліку у фармації

Тема 12. Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Значення обліку та звітності на макро- та мікроекономічному рівні. Загальна характеристика системи обліку та звітності. Мета, завдання та значення обліку. Користувачі облікової інформації. Види обліку та звітності у аптеках: управлінський, бухгалтерський, фінансовий, статистичний, податковий. Облікові вимірники. Документ в організації обліку. Господарська операція. Роль управлінського обліку у інформаційній системі підприємства. Облікова політика. Використання даних обліку для аналізу, планування та прийняття управлінських рішень.

Тема 13. Бухгалтерський облік як інформаційна система підприємств у фармації

Роль бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. Вимоги до бухгалтерського обліку. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Предмет, об'єкт та метод бухгалтерського обліку. Елементи методу бухгалтерського обліку: документація, інвентаризація, оцінка та калькуляція, система рахунків, подвійний запис. Структура господарських засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Бухгалтерський баланс, його будова та зміст. Взаємозв'язок між балансом та господарськими операціями. Бухгалтерські рахунки – класифікація, структура. Подвійний запис, його суть та значення. Взаємозв'язок між рахунками та балансом. Синтетичні та аналітичні рахунки. Хронологічний та систематичний облік. Автоматизація бухгалтерського обліку.

Тема 14. Автоматизовані системи управління та обліку у фармації

Актуальність впровадження автоматизованих систем у діяльність аптечних мереж. Характеристика сучасних вимог до технічного забезпечення роботи аптек в умовах автоматизації. Організація раціонального програмного забезпечення роботи аптек та фармацевтичних фірм. Організація звітності у програмних автоматизованих системах. Оптимізація роботи з товарами аптечного асортименту. Управління товарними запасами в умовах автоматизації. Електронний документ.

Тема 15. Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Первинний облік надходження товарів до аптеки. Класифікація господарських операцій в аптечних закладах. Організація приймання товарів та інших цінностей. Супровідні документи. Особливості обліку надходження отруйних, наркотичних та психотропних лікарських засобів. Порядок оформлення претензій щодо постачання товару та інших товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) від постачальників. Порядок обліку інших операцій,

які збільшують залишок товарів аптечного асортименту. Відображення надходження товарів у бухгалтерських рахунках. Структура роздрібного товарообігу аптеки, його облік за окремими видами. Оптова реалізація, її структура й облік. Облік іншого вибуття товару в аптеках та фармацевтичних фірмах (для надання першої медичної допомоги, виробничих та господарських потреб тощо).

Тема 16. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Облік руху інших активів. Облік тари. Облік лікарської рослинної сировини: порядок приймання від населення, документальне оформлення. Облік допоміжних матеріалів. Класифікація основних засобів. Нематеріальні активи. Облік надходження та руху основних засобів. Оцінка вартості основних засобів. Первинна, відновна, залишкова вартість основних засобів. Первинні документи управлінського обліку основних засобів. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік. Документальне оформлення руху малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Тема 17. Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Грошові кошти та їх еквіваленти у структурі оборотних засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Організація обігу грошових коштів. Касові операції: класифікація, документальне оформлення. Порядок ведення касової книги та обов'язки касира. Правила проведення розрахунків зі споживачами. Реєстратори розрахункових операцій (РРО). Порядок реєстрації та застосування РРО. Форми розрахункових документів. Порядок здавання готівкової виручки до банку. Встановлення ліміту каси. Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків. Організація роботи з банком. Види банківських рахунків. Розрахунково-платіжні документи. Облік безготівкових розрахунків. Електронний грошовий обіг.

Тема 18. Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Форми та системи оплати праці. Тарифна система. Встановлення посадових окладів та надбавок працівникам аптечних закладів. Структура та характеристика фонду заробітної плати (основна, додаткова, інші виплати). Методики планування штатної чисельності працівників аптеки (фармацевтичної фірми). Організація обліку праці та заробітної плати. Гарантійні та компенсаційні виплати. Обов'язкові утримання з фонду заробітної плати.

Змістовий модуль 3. Основи економіки у фармації

Тема 19. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах)

Інвентаризація: завдання, види і терміни проведення. Загальний порядок проведення інвентаризації в аптеках та фармацевтичних фірмах. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей. Організація інвентаризації лікарських засобів, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. Інвентаризація грошових коштів, розрахункових документів і бланків суворої звітності. Інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів та малоцінних і швидкозношуваних предметів. Підведення підсумків інвентаризації та правила списання природного збитку. Відображення результатів інвентаризації на бухгалтерських рахунках. Автоматизація інвентаризації.

Тема 20. Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек

Сутність та значення первинної внутрішньогосподарської звітності. Централізована система обліку. Порядок складання та затвердження звітів. Характеристика та структура „Товарного звіту” та „Звіту про господарську діяльність аптеки”. Відображення руху

грошових коштів у документах первинної звітності. Відображення руху товарно-матеріальних цінностей. Облік взаєморозрахунків аптеки з різними організаціями, підзвітними особами, позабюджетними фондами. Розрахунок суми реалізованих торгових накладень та визначення днів запасу товарів за звітними даними.

Тема 21. Фінансова звітність суб'єктів господарювання у фармації

Форми фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Користувачі фінансової звітності. Зміст, структура та порядок складання бухгалтерського балансу. Характеристика балансових змін, обумовлених господарськими операціями. Аналіз даних балансу. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал. Примітки до звітності. Особливості звітності малих підприємств.

Тема 22. Державна статистична звітність у аптеках та фармацевтичних фірмах.

Податковий облік та звітність

Значення статистичної звітності на макро- та мікроекономічному рівнях. Вимоги щодо оформлення та подання статистичної звітності. Форми статистичної звітності. Торгово-виробнича статистична звітність. Звітність про працю та заробітну плату. Фінансово-господарська статистична звітність. Автоматизація подання статистичної звітності.

Організація податкового обліку та звітності. Порядок подання звітності про податок на прибуток підприємств. Порядок обліку та звітності за ПДВ. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Порядок подання звітності, пов'язаної із застосуванням ПРО. Електронна податкова звітність.

Тема 23. Основи фармацевтичної економіки. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм

Роль та місце фармацевтичної економіки у системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармацевтичної економіки. Макроекономіка та мікроекономіка. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм.

Характеристика та соціально-економічне значення товарообігу як найважливішого показника торгово-фінансової діяльності аптек. Структура товарообігу та впливові чинники. Методики розрахунку роздрібного, оптового та загального товарообігу. Аналіз товарообігу у співставлених та діючих цінах. Товарні запаси у структурі господарських засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Характеристика та класифікація товарних запасів. Поняття "норматив товарних запасів". Методики розрахунку нормативу товарних запасів. Значення управління товарними запасами в умовах ринку. Економічні розрахунки нормативу грошових коштів, інших ТМЦ (допоміжних матеріалів, лікарської рослинної сировини, тари, малоцінних та швидкозношуваних предметів). Поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. П(С)БО 16 „Витрати”. Класифікація витрат за різними критеріями. Фактори, що впливають на суму та рівень витрат. Витрати, що враховуються при визначенні собівартості реалізованої продукції. Організація комплексу заходів, спрямованих на зниження витрат аптек (фармацевтичних фірм). Характеристика, економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень. Прибуток та рентабельність аптек (фармацевтичних фірм). Розподіл та використання прибутку. Чинники, що впливають на величину економічних показників. П(С)БО 15 “Доходи”. Визначення результатів торгово-фінансової діяльності аптек (фармацевтичних фірм) згідно з П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати”.

Тема 24. Аналіз фінансово-господарської діяльності аптек (фармацевтичних фірм)

Сутність та значення економічного аналізу у сучасних умовах. Об'єкт, предмет та методи економічного аналізу. Джерела інформації, що використовуються для проведення

економічного аналізу. Класифікація методів аналізу (галузевий та міжгалузевий, перспективний та ретроспективний, макроекономічний та мікроекономічний, зовнішній та внутрішній, комплексний та тематичний).

Методика проведення аналізу фінансово-господарської діяльності за даними управлінської та фінансової звітності. Система показників для аналізу фінансово-господарської діяльності та фінансового стану підприємств фармацевтичної галузі. Етапи комплексного аналізу господарської діяльності.

Тема 25. Планування діяльності аптек (фармацевтичних фірм)

Місце та роль планування та прогнозування у структурі управління. Стратегічне та оперативне планування. Види планів. Система планів на підприємстві. Методологія планування: принципи та методи планування, планові показники, комплекс заходів, необхідних для виконання плану. Нормативні та балансові методи планування: основні переваги та недоліки. Використання економіко-статистичних методів. Планування діяльності підприємства з використанням економіко-математичних методів. Бізнес-план: призначення, структура та зміст. Етапи бізнес-планування. Методики планування товарообігу. Планування нормативу товарних запасів. Економічне значення формування раціональної політики постачання товарів у аптеках (фармацевтичних фірмах). Методика планування надходження товару. Бюджетування: основні принципи та методи. Види бюджетів.

Тема 26. Аудиторський контроль: сутність, призначення. Організація проведення аудиторської перевірки

Аудиторська діяльність в Україні. Сутність та предмет аудиту. Принципи аудиту. Відмінності аудиту від інших форм контролю. Зовнішній та внутрішній аудит. Ініціативний та обов'язковий аудит. Нормативне регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні стандарти аудиту. Вимоги до аудиторів та аудиторських фірм. Права та обов'язки суб'єктів аудиту. Планування аудиту. Тестування системи внутрішнього контролю. Аудиторський ризик. Критерії суттєвості та достовірності. Порядок укладання договору на проведення аудиту. Методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту. Аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них. Робоча документація аудитора. Аудиторський висновок. Звіт аудитора. Аудит в умовах електронної обробки даних. Документальне оформлення результатів аудиторських перевірок. Консультаційні послуги аудиторських фірм. Аудит засновницьких документів та статутного капіталу суб'єктів господарювання. Цілі та завдання аудиту, джерела інформації. Організаційні особливості аудиту операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Практичне застосування результатів аудиторських перевірок.

Тема 27. Аудит фінансової звітності. Аудит розрахунків з бюджетом

Публічна бухгалтерська (фінансова) звітність. Підтвердження фінансової звітності висновком аудитора. Обов'язковий аудит. Етапи перевірки фінансової звітності. Формальна та аналітична перевірка звітності. Перевірка правильності складання звітності. Перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними Головної книги, облікових реєстрів та первинних документів. Податковий аудит: мета, сутність, особливості проведення. Перевірка повноти та своєчасності сплати платежів та зборів до бюджету, правильності складання відповідної документації.

Тема 28. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних фінансової звітності.

Експрес-аналіз балансу. Порівняльний аналітичний баланс. Фінансові коефіцієнти. Оцінка майнового стану підприємства. Аналіз ліквідності балансу. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємств фармацевтичної галузі.

Тема 29. Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби

Фармацевтичне ціноутворення як національна та міжнародна проблема. Поняття вартості та ціни на ліки. Види цін, їх функції. Основні принципи фармацевтичного ціноутворення в Україні, ЄС, СНД та інших країнах світу. Механізми державного регулювання цін та тарифів. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення. Моніторинг цін. Структура цін на лікарські засоби промислового виробництва. Методика розрахунку торгових націнок та формування роздрібних цін на готові лікарські засоби та вироби медичного призначення. Структура цін на екстемпоральні ЛЗ. Методика розрахунку тарифів за виготовлення ліків у аптеках. Основні напрямки удосконалення фармацевтичного ціноутворення в Україні згідно з вимогами ВООЗ та завданнями Національної лікарської політики. Референтне ціноутворення.

Тема 30. Оподаткування аптек (фармацевтичних фірм)

Податкова система України. Законодавчо-нормативна база оподаткування. Роль та функції податків у суспільстві. Характеристика податків як соціально-економічної категорії. Класифікація податків та зборів (обов'язкових платежів) за різними критеріями. Загальнодержавні та місцеві податки. Прямі й непрямі податки. Елементи податків (суб'єкт та об'єкт, джерело податку, податкова ставка). Податкова звітність: форми документів, порядок оформлення та подання. Оподаткування юридичних та фізичних осіб. Порядок оподаткування прибутку аптек (фармацевтичних фірм). Методика визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню. Податок з доходу фізичних осіб: податкова база, податкова ставка. Характеристика непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний збір). особливості визначення ПДВ при реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення у аптеках, фармацевтичних фірмах. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва. Податкові пільги як важливий механізм державного регулювання економіки та соціальної сфери.

Тема 31. Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування

Система медичного страхування як соціально-економічний гарант надання кваліфікованої медичної та фармацевтичної допомоги у повному обсязі. Принципи та функції медичного страхування як галузі страхової діяльності. Основні типи моделей медичного страхування (бюджетно- страхова, державна, приватна). Нормативно-правова база, що регулює обов'язкове та добровільне медичне страхування в Україні. Механізми відшкодування витрат лікарських засобів у країнах ЄС та світу. Особливості фармацевтичного забезпечення й реімбурсації в умовах впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні. Характеристика ринку добровільного медичного страхування в Україні, його проблеми та перспективи розвитку.

Тема 32. Фінансово-кредитна система в умовах ринкової економіки. Кредитування аптек (фармацевтичних фірм)

Фінансово-кредитна система в умовах ринку. Економічна доцільність кредитування. Оптимальна структура капіталу підприємства. Дисконтування. Визначення економічної ефективності інвестицій. Основні принципи кредитування аптек (фармацевтичних фірм). Види кредитів та їх характеристика. Джерела фінансування обігових засобів. Використання цінних паперів (акцій, облігацій, векселів) як позикових засобів.

3. Рекомендована література

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Директива 2001/83/ЕС Европейського парламенту і Ради ЄС від 6.11.2001г. «О своді Директива 2001/83/ЕС «О Кодексе Европейського союзу «Лекарственные средства для человека» от 6.11.2001г. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s17096e/s17096e.pdf>
5. Закон України «Про лікарські засоби» №123/96-ВР від 04.04.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" №959-XII від 16.04.91 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
7. Закон України „Про рекламу” від 03.07.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
8. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14.01.1998 р. №16/98-ВР [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>
9. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>
10. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
11. Закон України від 8.09.2011 р. № 3718-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фальсифікації ЛЗ» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3718-17>
12. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори» в редакції Закону від 22.12.06 р. №530-V [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>
13. Закон України від 06.09.05 р. № 2806-IV «Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>
14. Кримінальний Кодекс України від 5.04.2001 р. № 2341-III (ст. 307-309, 311-313, 318-320). [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
15. Постанова КМУ №1303 від 17.08.1998 р. „Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску ЛЗ за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF>
16. Постанова КМУ №770 „Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів” від 6.05.2000 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>
17. Постанова КМУ №589 від 3.06.2009 р. „Про затвердження Порядку здійснення діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF>
18. Постанова КМУ № 756 «Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності» від 4.07.2001 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/756-2001-%D0%BF>

19. Наказ МОЗ України №360 від 19.07.05 р. „Правила виписування рецептів та вимог-замовлень на ЛЗ і виробу медичного призначення”. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20050719_360.html
20. Наказ МОЗ України №185 від 17.05.2001 р. „Про затвердження критеріїв визначення категорії відпуску лікарських засобів” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0464-01>
21. Наказ МОЗ України № 490 „Про затвердження Переліків отруйних та сильнодіючих лікарських засобів” від 17.08.2007 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1007-07>
22. Наказ МОЗ України №11 від 21.01.2010 р. "Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в закладах охорони здоров'я України" [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0347-10>
23. Наказ МОЗ України № 812 від 7.10.2012 р. „Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках”. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1846-12>
24. Наказ МОЗ України №275 «Інструкція із санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів» від 15.05.2006 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0642-06>
25. Наказ МОЗ України №723 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі лікарськими засобами” від 31.10.2011 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1420-11>
26. Наказ МОЗ України № 436 від 30.10.2001 р. „Про затвердження інструкції про порядок контролю якості лікарських засобів під час оптової і роздрібної торгівлі”. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0107-02>
27. Наказ МОЗ України № 497 від 12.12.2001 р. „Про затвердження Порядку заборони (призупинення) і виключення з обігу лікарських засобів на території України” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1091-01>
28. Наказ МОЗ України №284 „Про затвердження протоколів провізора (фармацевта)” від 16.05.2011 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110516_284.htm
29. Наказ МОЗ України №44 “Про організацію зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів та виробів медичного призначення” від 16.03.1993 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/91510>
30. Настанова «Лікарські засоби. Належна практика дистрибуції. СТ-Н МОЗУ 42-5.0:2008» Наказ МОЗ України № 95 від 16.02.2009 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090216_95.html
31. Громовик Б.П. Організація роботи аптек. Видання друге, виправлене і доповнене. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 272 с.
32. Громовик Б.П. Організація та економіка фармації: підручник / Б.П. Громовик, С.І. Терещук, І.Л. Чухрай; за ред. проф. Б.П. Громовика і доц. С.І. Терещук – Вінниця: Нова Книга, 2009. - 816 с.
33. Лицензирование в Европейском Союзе: фармацевтический сектор / Ред.-сост. В.А. Усенко, Л.А. Спасокукоцкий. – К.: Морион ЛТД, 1998. – 384 с.
34. Мешковский А.П. Надлежащая практика хранения медикаментов // Провизор. – 2001. – № 1. – С. 6-8.
35. Надлежащая аптечная практика (НАП) в общественных и больничных аптеках // Провизор. – 1999. – № 18. – С. 26-28.
36. Немченко А.С. Фармацевтическое ценообразование.– Х.: Радар, 1999.– 290с.
37. Немченко А.С., Косяченко К.Л., Немченко О.А. Ціноутворення на лікарські засоби: монографія (видання 2-ге, доповн. і перероб). – Х., 2012. – 304 с.

38. Організація фармацевтичного забезпечення населення: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, Г.Л. Панфілова та ін., за ред. А.С. Немченко. – Х.: Авіста-ВЛТ, 2007.
39. Організація фармацевтичного забезпечення населення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /А.С. Немченко, В.М.Назаркіна, Г.Л. Панфілова, та ін.; За ред. А.С. Немченко [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]
40. Основи економіки фармації: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /А.С. Немченко, В.М.Назаркіна, Г.Л. Панфілова та ін.; За ред. А.С. Немченко [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]
41. Панфілова Г.Л., Немченко А.С., Немченко О.А. Організація фармацевтичної допомоги населенню в умовах медичного страхування. – Х., 2009.
42. Регулирование предпринимательской деятельности в системах здравоохранения европейских стран / ред. Солтман Р.Б., Буссе Р., Моссиалос Э. / Пер. с англ. – М.: Изд-во «Весь мир», 2002. – 272 с.
43. Рекомендации ВОЗ по разработке и внедрению национальной лекарственной политики. /МЗУ, 2003. – 58 с.
44. Розвиток фармацевтичної практики. Фокус на допомозі пацієнтові : посіб. Всесвітньої організації охорони здоров'я та Міжнар. фармац. федерації / під ред. В.П. Черних ; укр. пер. // Еженедельник Аптека. – 2009. – № 32. – С. 14-15; № 33. – С. 14; № 34. – С. 11; № 35. – С. 18; № 36. – С. 15.
45. Руководство по надлежащей практике хранения фармацевтической продукции // Провизор. – 2004. – №18.
46. Системи обліку у фармації: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /А.С. Немченко, В.М.Назаркіна, В.М. Чернуха та ін.; За ред. А.С. Немченко [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]
47. Управління фармацією: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.М.Толочка. – Х.: Вид-во НФаУ, Золоті сторінки, 2004. – 388с.
48. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Моріон, 2010. – 1632 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – тестовий контроль, розв'язання ситуаційних завдань

5. Засоби діагностики успішності навчання

завдання для практичних та лабораторних занять, комплекти завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, теми рефератів